

PRACE NAUKOWE

Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu

RESEARCH PAPERS

of Wrocław University of Economics

Nr 339

Gospodarka przestrzenna

Dylematy i wyzwania współczesności

Redaktorzy naukowci

Jacek Potocki

Jerzy Ładysz

Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu
Wrocław 2014

Redaktor Wydawnictwa: Jadwiga Marcinek

Redaktor techniczny i korektor: Barbara Łopusiewicz

Łamanie: Beata Mazur

Projekt okładki: Beata Dębska

Publikacja jest dostępna w Internecie na stronach:

www.ibuk.pl, www.ebscohost.com,

w Dolnośląskiej Bibliotece Cyfrowej www.dbc.wroc.pl,

The Central and Eastern European Online Library www.ceeol.com,

a także w adnotowanej bibliografii zagadnień ekonomicznych BazEkon

http://kangur.uek.krakow.pl/bazy_ae/bazekon/nowy/index.php

Informacje o naborze artykułów i zasadach recenzowania znajdują się na stronie internetowej Wydawnictwa

www.wydawnictwo.ue.wroc.pl

Kopiowanie i powielanie w jakiegokolwiek formie wymaga pisemnej zgody Wydawcy

© Copyright by Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu
Wrocław 2014

ISSN 1899-3192

ISBN 978-83-7695-429-5

Wersja pierwotna: publikacja drukowana

Druk i oprawa:

EXPOL, P. Rybiński, J. Dąbek, sp.j.

ul. Brzeska 4, 87-800 Włocławek

Spis treści

Wstęp	9
Karina Bedrunka, Krzysztof Malik: <i>Sustainable development</i> jako współczesna koncepcja i strategia rozwoju regionalnego	11
Eleonora Gonda-Soroczyńska, Anna Malwina Soroczyńska: Możliwości i bariery w przekształceniach funkcjonalno-przestrzennych wsi Piotrówek – studium przypadku.....	23
Marian Kachniarz: Kooperatywność samorządów lokalnych	36
Leszek Kaźmierczak-Piwko: Polityka wsparcia zrównoważonego rozwoju przedsiębiorstw na przykładzie regionu lubuskiego w latach 2005-2011....	49
Ewa Kraska, Beata Rogowska: Rola i znaczenie koncepcji Alfreda Marshalla dla wyjaśniania współczesnych mechanizmów rozwoju regionalnego.....	61
Jerzy Ładysz: Spójność terytorialna Unii Europejskiej a transgraniczny rozwój zintegrowany.....	76
Andrzej Łuczyszyn, Agnieszka Chołodecka: Problemy społeczno-ekonomicznej przestrzeni peryferyjnej w warunkach procesów metropolizacji ...	89
Edyta Łyżwa, Anna Kanabrocka: Współczesne wyzwania branży targowo-kongresowej.....	100
Urszula Markowska-Przybyła: Kapitał społeczny a wzrost i rozwój gospodarczy – wybrane aspekty teoretyczne	109
Krzysztof R. Mazurski: Wykorzystanie lokalnych zasobów przyrodniczych dla aktywizacji gospodarczej – na przykładzie angielskiego geoparku AMHG	121
Karol Mroziak, Czesław Przybyła, Piotr Szczepański, Michał Napierała, Piotr Idczak: Zintegrowane zarządzanie zasobami wodnymi jako czynnik rozwoju społeczno-gospodarczego.....	130
Zbigniew Piepiora: Finansowanie przeciwdziałania skutkom klęsk żywiołowych w województwie lubuskim.....	141
Zbigniew Andrzej Pleśniarski: Produkty turystyczne subregionów: Karkonosze i Góry Izerskie oraz Ziemia Kłodzka.....	154
Dorota Rynio: Realne aspekty spójności UE w latach 2014-2020 na przykładzie Dolnego Śląska	166
Dorota Sikora-Fernandez: <i>Smart city</i> jako nowa koncepcja funkcjonowania i rozwoju miast w Polsce	175
Teodor Skotarczak, Maciej J. Nowak, Małgorzata Blaszcze: Instrumenty realizacji polityki przestrzennej w dużym mieście – przykład Szczecina..	182
Leszek Stanek: Wrocławskie metro i kształtowanie struktury metropolitalnej	192

Katarzyna Stasica, Jan Kazak, Szymon Szewrański: Indicator-based environmental impact assessment of suburbanisation process in Siechnice commune.....	202
Wojciech Struzik: Wpływ specjalnych stref ekonomicznych na spadek bezrobocia w wybranych województwach, powiatach i miastach.....	212
Piotr Szczepański, Karol Mrozik, Beata Raszka: Wskaźnik powierzchni biologicznie czynnej jako narzędzie równoważenia struktury przestrzennej gminy miejskiej Luboń.....	220
Paweł Szumigala: Współczynniki urbanistyczne a gospodarka przestrzenna na obszarach podmiejskich na przykładzie miasta Luboń.....	229
Adam Zydróż, Piotr Szczepański: Ocena procesu suburbanizacji na przykładzie wybranych gmin powiatu poznańskiego w latach 1999-2009.....	237

Summaries

Karina Bedrunka, Krzysztof Malik: Sustainable development as a contemporary concept and strategy of regional development.....	22
Eleonora Gonda-Soroczyńska, Anna Malwina Soroczyńska: Possibilities and barriers in the functional-spatial transformations of Piotrówek village – case study.....	34
Marian Kachniarz: Cooperativeness of local governments.....	48
Leszek Kaźmierczak-Piwko: The policy supporting sustainable development of companies on the example of Lubuskie region 2005-2011.....	60
Ewa Kraska, Beata Rogowska: The role and significance of Alfred Marshall's theories in the explanation of the modern mechanisms of regional development.....	75
Jerzy Ładysz: Territorial cohesion of the European Union and cross-border integrated development.....	88
Andrzej Łuczyszyn, Agnieszka Chołodecka: Problems of socio-economic space under the process of metropolization.....	99
Edyta Łyżwa, Anna Kanabrocka: Contemporary challenges of trade and congress industry.....	108
Urszula Markowska-Przybyła: Social capital versus economic growth – selected theoretical aspects.....	120
Krzysztof R. Mazurski: The utilization of local natural resources for economic activation – on the example of the English geopark AMHG.....	129
Karol Mrozik, Czesław Przybyła, Piotr Szczepański, Michał Napierała, Piotr Idczak: Integrated water resources management as a factor of socio-economic development.....	140
Zbigniew Piepiora: Financing the counteraction of the natural disasters' effects in Lubuskie Voivodeship.....	153

Zbigniew Andrzej Pleśniarski: Touristic products of subregions: Karkonosze and Jizera Mountains and Kłodzko region	165
Dorota Rynio: Real aspects of the European Union cohesion in 2014-2020 – the case of Lower Silesia	174
Dorota Sikora-Fernandez: Smart city as a new concept of city development in Poland	181
Teodor Skotarczak, Maciej J. Nowak, Małgorzata Blaszkę: Spatial policy instruments in a large city on the example of Szczecin	191
Leszek Stanek: Wrocław underground and the development of metropolitan structure	201
Katarzyna Stasica, Jan Kazak, Szymon Szewrański: Wskaźnikowa ocena skutków środowiskowych procesu suburbanizacji w gminie Siechnice	211
Wojciech Struzik: Influence of special economic zones on the decrease of unemployment rate in selected voivodeships, regions and cities	219
Piotr Szczepański, Karol Mroziak, Beata Raszka: Biologically active areas ratio as an instrument used for balancing spatial structure of the municipality of Luboń	228
Paweł Szumigala: Urban indexes and spatial management in suburban areas – case study of Luboń	236
Adam Zydrón, Piotr Szczepański: Evaluation of suburbanisation process in selected communes of Poznań district in the years 1999-2009	244

Dorota Rynio

Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu

REALNE ASPEKTY SPÓJNOŚCI UE W LATACH 2014-2020 NA PRZYKŁADZIE DOLNEGO ŚLĄSKA

Streszczenie: Polityka spójności w latach 2014-2020 jest realizowana w trzech wymiarach: spójność gospodarcza, spójność społeczna i spójność terytorialna. Priorytety polityki spójności to: inteligentny rozwój i zrównoważony rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu. Celem podstawowym polityki spójności jest zmniejszanie różnic pomiędzy regionami. Województwo dolnośląskie w latach 2014-2020 ma za zadanie zmniejszać wewnętrzne różnice w poziomie rozwoju w przekroju gospodarczym, społecznym i terytorialnym. Dążenia regionu skupiają się na stworzeniu silnej i spójnej jednostki, która będzie mogła konkurować w skali kraju i w skali międzynarodowej.

Słowa kluczowe: polityka spójności UE, region, konwergencja.

DOI: 10.15611/pn.2014.339.14

1. Wstęp

Spójność w Unii Europejskiej jest rozpatrywana w trzech wymiarach: spójność gospodarcza, spójność społeczna i spójność terytorialna. Zróżnicowania w poziomie rozwoju społeczno-gospodarczego utralają konieczność stosowania w długim okresie polityki spójności w UE. Wielowymiarowość spójności z jednej strony ułatwia rozpoznanie, podkreśla szczegółowe kierunki nakładów, które powinny zostać poniesione dla osiągnięcia celu podstawowego, z drugiej strony zaś pozwala na szerokie oddziaływanie tej polityki na kraje i regiony (przede wszystkim słabiej rozwinięte). Spójność gospodarcza, społeczna i terytorialna mogą być oceniane za pomocą produktu krajowego brutto na mieszkańca (w skali międzynarodowej dodatkowo weryfikowanego parytetem siły nabywczej), zróżnicowaniami stopy bezrobocia oraz miernikiem ilości konsumentów osiągniętych w danym czasie¹.

Polityka Unii Europejskiej w zakresie spójności silnie oddziałuje na Dolny Śląsk i pozostałe regiony Polski. Ze względu na niski poziom rozwoju mierzonego wielko-

¹ J. Szlachta, *Zasady i instrumenty polityki regionalnej Unii Europejskiej*, www.fundusze-strukturalne.gov.pl (dostęp: 10.10.2013).

ścią PKB na 1 mieszkańca w stosunku do średniej unijnej, wszystkie regiony Polski są zaliczane do pierwszego celu polityki spójności społeczno-gospodarczej UE². W związku z tym polityka spójności oraz jej wytyczne w bieżącym i przyszłych okresach budżetowych są niezmiernie istotne dla możliwości rozwojowych regionów w kraju.

Celem opracowania jest przedstawienie realnych podstaw możliwości realizacji i osiągnięcia wyznaczonych celów polityki spójności na konkretnym przykładzie. Obiektem badawczym jest województwo dolnośląskie, przy czym dla ułatwienia przyjmuje się stosowanie nomenklatury, w której region Dolny Śląsk jest równoznaczny z obszarem województwa dolnośląskiego (pomimo różnic w układzie geograficznym). Określenie stanu wyjściowego Dolnego Śląska dla realizacji polityki spójności na lata 2014-2020 daje pewne możliwości wyciągania wniosków odnośnie do efektywności proponowanej koncepcji polityki spójności i korzyści oraz poprawności nowego paradygmatu polityki regionalnej wdrażanego w Polsce. Ze względu na wymogi wydawnicze (objętość) w opracowaniu skoncentrowano się tylko na wybranych aspektach prezentowanej tematyki.

2. Cele i wymiary spójności UE w latach 2014-2020

Polityka spójności w latach 2007-2013 ma na celu zwiększenie wzrostu gospodarczego i zatrudnienia we wszystkich regionach Unii Europejskiej. Realizowana jest przede wszystkim dzięki funduszom strukturalnym: Europejskiemu Funduszowi Rozwoju Regionalnego (EFRR), Europejskiemu Funduszowi Społecznemu (EFS) oraz Funduszowi Spójności (FS). Fundusz Spójności wspiera dwa sektory: środowisko i transport, z tym że wspomagane są tu projekty wymagające dużych nakładów finansowych. Fundusz ten wspiera następujące dziedziny: poprawa jakości wód powierzchniowych; polepszenie jakości i dystrybucji wody przeznaczonej do picia; racjonalizacja gospodarki odpadami i ochrona powierzchni ziemi; poprawa jakości powietrza; zapewnienie bezpieczeństwa przeciwpowodziowego; zapewnienie spójności sieci komunikacyjnej kraju i poszczególnych regionów z innymi krajami Europy; rozwój bezpiecznej infrastruktury drogowej³. Fundusz Spójności jest instrumentem polityki strukturalnej UE, lecz nie jest zaliczany do funduszy strukturalnych. Pomocy z Funduszu Spójności nie otrzymują regiony, lecz kraje, tak jak to jest w przypadku EFS i EFRR. Środki Funduszu Spójności są kierowane do państw członkowskich, w których produkt narodowy brutto (PNB) na jednego mieszkańca jest niższy niż 90% średniej w państwach UE. Od momentu przystąpienia do Unii w

² S. Korenik, *Region ekonomiczny w nowych realiach społeczno-gospodarczych*, Wydawnictwo CeDeWu, Warszawa 2011, s. 130.

³ <http://www.funduszeuropejskie.gov.pl/OrganizacjaFunduszyEuropejskich/Strony/czysmsafundusze.aspx> (dostęp: 10.10.2013).

2004 r. Polska otrzymała najwięcej środków z tego funduszu wśród wszystkich członków Unii⁴.

6 października 2011 r. Komisja Europejska przedstawiła pakiet legislacyjny dla polityki spójności na lata 2014-2020⁵. Pakiet składa się z następujących projektów rozporządzeń:

1. Rozporządzenie podstawowe, ustanawiające wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR), Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS), Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW) oraz Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybołówstwa (EFRM),

2. Rozporządzenie dot. Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR),

3. Rozporządzenie dot. Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS),

4. Rozporządzenie dot. Funduszu Spójności,

5. Rozporządzenie dot. Europejskiej Współpracy Terytorialnej (EWT),

6. Rozporządzenie dot. Europejskiego Ugrupowania Współpracy Terytorialnej (EUWT).

Pakiet zawiera również projekty rozporządzeń powiązanych z polityką spójności: rozporządzenie ws. Europejskiego Funduszu Dostosowania do Globalizacji (EGF), rozporządzenie ws. Programu na rzecz przemian i innowacji społecznych oraz komunikat w sprawie Funduszu Solidarności Unii Europejskiej.

Propozycje Komisji zawarte w pakiecie legislacyjnym, dotyczące polityki spójności na lata 2014-2020, w znacznym stopniu odzwierciedlają kierunki dyskusji prowadzonej pomiędzy państwami członkowskimi oraz zaangażowanymi instytucjami. Polityka spójności jest ważnym narzędziem realizacji celów strategicznych UE, które określone zostały w strategii Europa 2020 – strategii na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu. Strategia Europa 2020 wskazuje zestaw celów do osiągnięcia do roku 2020, które można zgrupować w pięciu głównych obszarach:

A. Zatrudnienie – 75 % ludności w wieku 20-64 lat powinno być zatrudnionych;

B. Innowacje – 3% PKB UE powinno być inwestowane w Badania i Rozwój (B+R);

C. Zmiany klimatyczne – cele klimatyczne/energetyczne 20/20/20⁶;

⁴ Tamże.

⁵ <http://www.umwd.dolnyslask.pl/ewt/aktualnosci-ewt/arttykul/pakiet-legislacyjny-dla-polityki-spojnosci-na-lata-2014-2020/> (dostęp: 10.10.2013).

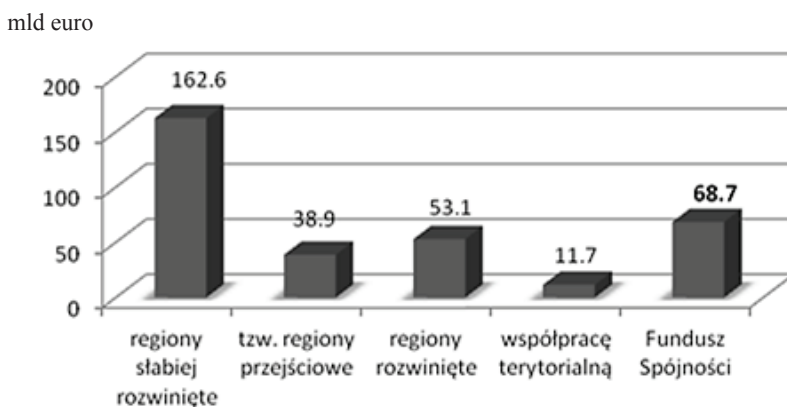
⁶ Redukcja o 20% emisji gazów cieplarnianych w stosunku do poziomu z 1990 r.; 20% konsumowanej energii UE pochodzić ma ze źródeł odnawialnych; zmniejszenie o 20% zużycia energii poprzez efektywniejsze jej wykorzystanie; http://ec.europa.eu/clima/policies/package/index_en.htm (dostęp: 10.10.2013).

D. Edukacja – udział osób wcześniej kończących edukację powinien być poniżej 10% oraz przynajmniej 40% osób w wieku 30-34 lat powinno mieć wyższe wykształcenie;

E. 20 mln mniej osób powinno być narażonych na życie w ubóstwie⁷.

Według założeń fundusze polityki spójności mają wspierać potrzeby rozwojowe wszystkich regionów europejskich, przy czym pomoc skoncentruje się w obszarach o najniższym poziomie rozwoju. Inne polityki unijne mają być lepiej skoordynowane z celami rekomendowanymi przez politykę spójności i wspieranymi w ramach jej narzędzi. Wykorzystanie funduszy ma być ukierunkowane na osiągnięcie konkretnych rezultatów. W celu zwiększenia efektywności polityki spójności, zastosowane mają być mechanizmy warunkowości oraz uproszczony system wdrażania funduszy⁸.

Zgodnie z propozycją Komisji, polityka spójności w latach 2014-2020 ma dysponować budżetem w wysokości 336 mld EUR, w tym m.in.: 162,6 mld EUR na regiony słabiej rozwinięte; 38,9 mld EUR na tzw. regiony przejściowe; 53,1 mld EUR na regiony rozwinięte; 11,7 mld EUR na współpracę terytorialną oraz 68,7 mld EUR na Fundusz Spójności⁹.

Rys. 1. Kierunki przeznaczenia budżetu polityki spójności w latach 2014-2020

Źródło: opracowanie własne na podstawie: <http://www.umwd.dolnyslask.pl/ewt/aktualnosci-ewt/artykul/pakiet-legislacyjny-dla-polityki-spojnosci-na-lata-2014-2020/> (dostęp: 10.10.2013).

Dodatkowe środki dla regionów zostaną przeznaczone na pomoc terytoriom najbardziej oddalonym i słabo zaludnionym; przewidywana wysokość wsparcia wynosi 0,926 mld EUR. Ponadto na Instrument „Łącząc Europę” na rzecz transportu, ener-

⁷ *Europe 2020. A strategy for smart, sustainable and inclusive growth*, European Commission, Brussels, 3.3.2010, COM (2010) 2020 final.

⁸ <http://www.umwd.dolnyslask.pl/ewt/aktualnosci-ewt/artykul/pakiet-legislacyjny-dla-polityki-spojnosci-na-lata-2014-2020/> (dostęp: 10.10.2013).

⁹ Tamże.

gii i technologii informacyjno-komunikacyjnych przeznaczone zostanie 40 mld EUR (dodatkowe 10 mld EUR na ten cel w ramach Funduszu Spójności)¹⁰.

Zmiany w nowym pakiecie proponowanym przez Komisję Europejską ukierunkowane są w głównej mierze na: wydajność energetyczną, szkolenia, wsparcie dla MSP, badania i działalność innowacyjną, transport, odnawialne źródła energii, współpracę międzyregionalną. Kierunki wskazane jako priorytetowe dla polityki spójności na lata 2014-2020 i struktura nowego budżetu w tej postaci wynikają z konsensusu wypracowanego pomiędzy krajami członkowskimi.

3. Podstawy realizacji polityki spójności w regionie Dolnego Śląska

Poziom rozwoju społeczno-gospodarczego Dolnego Śląska (województwa dolnośląskiego) mierzony PKB *per capita* przypisuje ten teren do obszarów słabiej rozwiniętych (wskaźnik < 70, przy EU27 = 100). Podobnie klasyfikowane są wszystkie pozostałe województwa Polski¹¹, oprócz mazowieckiego. Podregiony Dolnego Śląska pod względem wielkości PKB *per capita* nie są szczególnie zróżnicowane. Podregion legnicko-głogowski i miasto Wrocław mają podobny poziom PKB *per capita* wynoszący odpowiednio 56 169 zł oraz 53 888 zł (według cen bieżących w 2009 r.). Natomiast pozostałe trzy podregiony województwa wrocławskiego charakteryzują się wielkością PKB *per capita* na poziomie prawie o połowę niższym od dwóch pozostałych podregionów, który wynosi dla podregionu wałbrzyskiego 27 243 zł, jeleniogórskiego 28 046 zł, wrocławskiego 30 565 zł¹². Wynika to m.in. z endogenicznych możliwości rozwoju społeczno-gospodarczego, struktury gałęziowo-branżowej, procesu inwestycyjnego. Konsekwencją polaryzacji gospodarczej jest często wysoki poziom zróżnicowania społecznego analizowanego terenu.

Podregiony Dolnego Śląska charakteryzują się zróżnicowaną stopą bezrobocia rejestrowanego, która dla obszaru o najwyższej stopie bezrobocia wynosi prawie czterokrotność stopy bezrobocia dla obszaru o najniższej stopie bezrobocia. Stopa bezrobocia rejestrowanego na dzień 31.12.2010 r. jest najniższa dla m. Wrocław i wynosi 5,5%. Dla podregionów legnicko-głogowskiego i wrocławskiego kształtuje się na podobnym poziomie i wynosi odpowiednio 12,4% i 12,5%. Najwyższa stopa bezrobocia występuje w podregionie wałbrzyskim – aż 20%. Niewiele niższa jest w podregionie jeleniogórskim – 18,5%¹³. Brak miejsc pracy wraz z niekorzystną struk-

¹⁰ CORRIGENDUM: Annule et remplace le document COM (2011) 612 du 6.10.2011 et COM (2011)612/2 du 28.10.2011. Concerne: toutes les versions linguistiques, SEC (2011)1138 wersja ostateczna, SEC (2011) 1139 wersja ostateczna, s. 5.

¹¹ *Country Fact Sheet Polska*, Directorate-General Regional Policy, Analysis Unit C3, Polska, March 2012, http://ec.europa.eu/regional_policy/what/future/proposals_2014_2020_en.cfm (dostęp: 10.10.2013).

¹² Na podstawie: *Województwo dolnośląskie. Podregiony, Powiaty, Gminy 2011*, Urząd Statystyczny we Wrocławiu, Wrocław 2011, s. 345.

¹³ Tamże, s. 152-166.

turą gospodarki oraz niewystarczającym procesem inwestycyjnym i restrukturyzacyjnym przekładają się na tendencje do wyludniania się części terenów Dolnego Śląska. Ucieczka ludności jest wielokierunkowa, np. do aglomeracji miejskich, za granicę (z tym że w dobie kryzysu miejsca pracy w innych krajach również się kurczą).

Rys. 2. Nasilenie cechy (stopa bezrobocia rejestrowanego) w podregionach województwa dolnośląskiego (stan na 31.12.2010 r.)

Źródło: opracowanie własne na podstawie: *Województwo dolnośląskie. Podregiony, Powiaty, Gminy 2011*, Urząd Statystyczny we Wrocławiu, Wrocław 2011, s. 152-166.

Negatywne procesy mogą być powstrzymane bądź zmniejszone poprzez zwiększone nakłady na inwestycje infrastrukturalne, które przyniosą nowe miejsca pracy, pobudzą popyt, ułatwią dywersyfikację źródeł rozwoju. Jednocześnie działania te sprzyjać będą realizacji celów spójności terytorialnej. Skomunikowanie w przestrzeni podregionów województwa dolnośląskiego wydaje się dostateczne. Przy czym sieć połączeń komunikacyjnych i ich jakość z zachodu na wschód województwa jest lepiej rozwinięta. Kierunek północ-południe, do czasu zbudowania szybkich połączeń drogowych i kolejowych, stanowi wąskie gardło rozwoju gospodarczego regionu. Sieć linii kolejowych obejmuje tylko główne szlaki komunikacyjne pomiędzy większymi miastami regionu. Mało uczęszczane linie kolejowe są likwidowane. Wyjątkiem są tutaj linie o charakterze turystyczno-krajoznawczym (Kolej Izerska).

Sieć dróg w podregionach województwa dolnośląskiego obejmuje 14 671,30 km, z czego najwięcej występuje w podregionach jeleniogórskim i wrocławskim (po ponad 4 tys. km). Największe zagęszczenie sieci dróg występuje na terenie m. Wrocław (2,63 km dróg na 1 km² powierzchni). Pozostałe podregiony objęte są siecią dróg w dosyć równomiernym zakresie (od 0,62 do 0,83 km/1 km²).

Tabela 1. Sieć dróg i powierzchnia podregionów województwa dolnośląskiego (stan na 31.12.2010)

Podregiony	Drogi publiczne o twardej nawierzchni (km)			Powierzchnia podregionu (km ²)	Ilość km dróg na 1 km ² powierzchni (4/5)
	Powiatowe	Gminne	Razem (2+3)		
1	2	3	4	5	6
Jeleniogórski	2071,70	2064,60	4136,30	5571	0,74
Legnicko-głogowski	1281,00	871,90	2152,90	3472	0,62
Wałbrzyski	1873,60	1602,60	3476,20	4179	0,83
Wrocławski	2841,60	1295,10	4136,70	6432	0,64
m. Wrocław	258,60	510,60	769,20	293	2,63

Źródło: jak w rys. 2.

Rozwinięta sieć komunikacyjna w całym regionie zwiększa mobilność kapitału ludzkiego i zachęca do rozwoju nie tylko głównych ośrodków ale i lokalnych centrów. Likwidacja różnic między regionami w zakresie nasycenia sieci komunikacyjnej pozostaje kluczowym celem prowadzonej polityki spójności. Różnice te na obszarze podregionów Dolnego Śląska są wynikiem uwarunkowań endogenicznych i ich wykorzystania. Uwidaczniają się one w głównej mierze w istnieniu dwóch ośrodków koncentracji PKB: podregionu legnicko-głogowskiego oraz m. Wrocław. Podregion m. Wrocław charakteryzuje się bardzo dużą koncentracją podmiotów zarejestrowanych w systemie REGON. Według stanu na 31.12.2010 r. w podregionie m. Wrocław zarejestrowanych było ponad 100 tys. podmiotów. Z kolei w podregionie legnicko-głogowskim zarejestrowanych było 43 763 podmiotów. Na terenie tego podregionu działa jedna z największych firm Polski: KGHM Polska Miedź SA – konglomerat przemysłowy zajmujący się m.in. wydobywaniem i produkcją miedzi i srebra, który wykazywał na 31.12.2011 r. skonsolidowane przychody netto ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów wynoszące 22 594,5 mln zł¹⁴. Podmiot ten organizuje życie w podregionie, częściowo determinuje jego charakter, jest dużym pracodawcą i inwestorem (również w skali ponadregionalnej)¹⁵.

¹⁴ Raporty finansowe KGHM Polska Miedź S.A., http://www.kghm.pl/index.dhtml?category_id=311 (data pobrania 10.10.2013)

¹⁵ Zob. K. Heffner, P. Gibas, *Regiony słabiej rozwinięte a efekty polityki spójności w Polsce*, [w:] red. E. Pancer-Cybulska, E. Szostak, *Polityka spójności w okresie 2014-2020 a rozwój regionów Europy*, Prace Naukowe nr 227, Wydawnictwo UE we Wrocławiu, Wrocław 2011, s. 38-43.

Dalsze działania stanowią kontynuację przedsięwzięć w zakresie niwelowania dysproporcji między poszczególnymi podregionami województwa dolnośląskiego¹⁶. Nie można jednak całkowicie wykluczyć istnienia ośrodków koncentracji wytwarzania PBK, którymi są duże miasta i aglomeracje oraz ośrodki, w których działają wielkie i kluczowe dla gospodarki kraju firmy. Celem podstawowym w przekroju regionu pozostaje stworzenie sprawnej, spójnej sieci społeczno-gospodarczej, która stanowić będzie obszar konkurencyjny w skali międzynarodowej.

4. Podsumowanie

Zmiany w polityce spójności Unii Europejskiej są podyktowane zmianami w uwarunkowaniach zewnętrznych i wewnętrznych funkcjonowania Wspólnoty. Zewnętrzne uwarunkowania wiążą się z szybkim procesem globalizacji gospodarki światowej i kryzysem. Jednocześnie wewnętrznie Unia przeżywa kryzys wynikający z nierzetelnej polityki poszczególnych krajów członkowskich oraz zbyt małych efektów polityki spójności. W tych uwarunkowaniach koncepcja polityki spójności na lata 2014-2020 została zdeterminowana koniecznością stworzenia nowego podejścia i wizerunku. W polityce spójności zastosowano bezpośrednie połączenie zarządzania i jej celów ze strategią Europa 2020. Podstawowym założeniem staje się nie zwiększanie budżetu, lecz wykorzystanie w efektywny sposób dostępnych środków. Priorytety i cele polityki spójności zostają skierowane na realizację polityki spójności w wymiarze gospodarczym, społecznym i terytorialnym. Dotychczasowe działanie polityki spójności skutkowało konwergencją w układzie Unii Europejskiej i jednocześnie dywergencją w przestrzeni regionów. W układzie regionalnym można zauważyć pogłębiające się procesy polaryzacyjne, szczególnie w układzie miasto/aglomeracja – wieś. Jednocześnie narasta problem obszarów peryferyjnych i słabo zaludnionych – dla nich planowany jest dodatkowy przydział środków. W planach jest również budowa platformy rozwoju obszarów miejskich, w związku z czym tworzona powinna być sieć powiązań i relacji między miastami i miastami – obszarami wiejskimi oraz wymiana doświadczeń na temat polityki rozwoju miast.

Obszar województwa dolnośląskiego wewnętrznie stanowi niejednorodną strukturę w wielu wymiarach, np. struktury gospodarki, problemów społecznych, sieci komunikacyjnej, poziomu bezrobocia. Kapitał koncentruje się na wybranych obszarach, co powoduje coraz bardziej intensywny rozwój tych obszarów kosztem pozostałego terytorium województwa. Ten sposób koncentracji kapitału wpływa dodatkowo na polaryzację jego przestrzeni wewnętrznej. Pomimo wykazywanej względnej spójności przestrzeni Dolnego Śląska na tle niżej rozwiniętych obszarów Polski, polityka spójności i jej cel podstawowy, jakim jest niwelowanie różnic w poziomie rozwoju społeczno-gospodarczego, w najbliższej perspektywie budżetowej pozostanie raczej dążeniem.

¹⁶ Szerzej: D. Murzyn, *Polityka spójności UE a proces zmniejszenia dysproporcji w rozwoju gospodarczym Polski*, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2010, s. 74-80.

Literatura

- Europe 2020. A strategy for smart, sustainable and inclusive growth*, European Commission, Brussels, 3.3.2010, COM (2010) 2020 final.
- CORRIGENDUM: Annule et remplace le document COM (2011) 612 du 6.10.2011 et COM(2011)612/2 du 28.10.2011. Concerne: toutes les versions linguistiques, SEC (2011) 1138 wersja ostateczna, SEC (2011) 1139 wersja ostateczna.
- Country Fact Sheet Polska*, Directorate-General Regional Policy, Analysis Unit C3, Polska, March 2012, http://ec.europa.eu/regional_policy/what/future/proposals_2014_2020_en.cfm
- Heffner K., Gibas P., *Regiony słabiej rozwinięte a efekty polityki spójności w Polsce*, [w:] red. E. Pancer-Cybulska, E. Szostak, *Polityka spójności w okresie 2014-2020 a rozwój regionów Europy*, Prace Naukowe nr 227, Wydawnictwo UE we Wrocławiu, Wrocław 2011.
- Korenik S., *Region ekonomiczny w nowych realiach społeczno-gospodarczych*, Wydawnictwo CeDe-Wu, Warszawa 2011.
- Murzyn D., *Polityka spójności UE a proces zmniejszenia dysproporcji w rozwoju gospodarczym Polski*, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2010.
- Raporty finansowe KGHM Polska Miedź S.A., http://www.kghm.pl/index.dhtml?category_id=311
- Szlachta J., *Zasady i instrumenty polityki regionalnej Unii Europejskiej*, www.funduszezstrukturalne.gov.pl.
- Województwo dolnośląskie. Podregiony, Powiaty, Gminy 2011*, Urząd Statystyczny we Wrocławiu, Wrocław 2011.
- http://ec.europa.eu/clima/policies/package/index_en.htm.
- <http://www.funduszeuropejskie.gov.pl/OrganizacjaFunduszyEuropejskich/Strony/czysafundusze.aspx>.
- <http://www.umwd.dolnyslask.pl/ewt/aktualnosci-ewt/arttykul/pakiet-legislacyjny-dla-polityki-spojnosci-na-lata-2014-2020>.

REAL ASPECTS OF THE EUROPEAN UNION COHESION IN 2014-2020 – THE CASE OF LOWER SILESIA

Summary: Cohesion Policy in 2014-2020 is realized in three dimensions: economic cohesion, social cohesion and territorial cohesion. The priority of cohesion policy is smart, sustainable and inclusive growth. The main target of cohesion policy is to reduce differences among regions. Lower Silesia Voivodeship in 2014-2020 has to reduce inner differences in the development level in economic, social and territorial dimension. The region aspires to create strong and cohesive unit, which could compete on the country and international level.

Keywords: EU cohesion policy, region, convergence.